

PROCEDURA OPERAȚIONALĂPRIVIND SUPRAVEGHEREA FUNCȚIONĂRII
PIETELOR ADMINISTRATE DE ENERGIE ELECTRICĂ**Întocmit: OPERATORUL PIETEI DE ENERGIE M S.R.L. din REPUBLICA
MOLDOVA**

LISTA DE CONTROL A REVIZIILOR

Documentul revizuit:

Nr. crt.	Revizia	Data	Revizia se referă la:
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

CUPRINS

1. SCOP	4
2. DOMENIUL DE APLICARE	4
3. ACRONIME	4
4. DEFINIȚII	5
5. DOCUMENTE DE REFERINȚĂ	6
6. RESPONSABILITĂȚI	7
7. MOD DE LUCRU	8
8. REZULTATELE SUPRAVEGHERII. INFORMĂRI ȘI RAPOARTE PERIODICE	11
9. PREVEDERI FINALE	11

1. SCOP

Prezenta procedură are ca scop stabilirea modului de lucru prin care OPEM supraveghează piețele organizate administrate, în vederea punerii în aplicare a prevederilor Legii cu privire la energia electrică și a Regulilor Pieței Energiei Electrice, și anume:

- evaluarea funcționării și eficienței piețelor administrate;
- respectarea de către toate părțile implicate a regulamentelor, procedurilor și practicilor în vigoare;
- identificarea situațiilor de disfuncționalitate și cauzele acestora, eventualele comportamente de piață inadecvate, anormale, eventuale suspiciuni de abuz de poziție dominantă, detectarea oricărei alte situații sau acțiuni care ar putea afecta concurența pe piețele administrate;
- implementează alerte, indicatori și strategii specifice de monitorizare a piețelor administrate, pentru identificarea posibilelor încălcări ale prevederilor Legii cu privire la energia electrică și a Regulilor Pieței Energiei Electrice, bazându-se pe dezvoltarea sistemelor/aplicațiilor de monitorizare (colectare, stocare, prelucrare și diseminare a informațiilor) deținute.

2. DOMENIUL DE APLICARE

Prezenta procedură se aplică de către personalul desemnat din cadrul OPEM și de către participanții la piețele organizate administrate de acesta.

3. ACRONIME

Acronimele utilizate în cadrul prezentei proceduri au următoarele semnificații:

- **ANRE** (referită în text și ca Agenția) – Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;
- **OPEM** – OPERATORUL PIETEI DE ENERGIE M S.R.L. din REPUBLICA MOLDOVA;
- **PZU** – Piața pentru Ziua Următoare de energie electrică;
- **PPZ** – Piața pe Parcursul Zilei de energie electrică;

4. DEFINIȚII

Termenii definiți în cadrul documentelor de referință enumerate la capitolul 5 au aceeași semnificație și în prezenta procedură.

Suplimentar, se definesc termenii de mai jos:

- 4.1. Abuz de piață - comportament al participantului la piață care implică utilizarea informațiilor privilegiate în cursul tranzacționării unui produs angro, respectiv manipularea sau tentativa de manipulare a pieței de energie;
- 4.2. Abuz de poziție dominantă - practică comercială anticoncurențială în care un participant cu poziție dominantă se poate angaja pentru a-și menține sau întări poziția pe o piață, interzisă de legislația din domeniul concurenței;
- 4.3. Comportament de piață anormal - comportament caracterizat de neconcordanța dintre intențiile de tranzacționare ale unui participant pe o componentă a pieței de energie electrică într-un anumit moment (exprimate prin oferte, notificări) și manifestările sale anterioare sau datele publice care caracterizează momentul respectiv;
- 4.4. Entitate de monitorizare - entitate organizatorică distinctă la nivelul OPEM, cu atribuții de monitorizare a piețelor de energie electrică;
- 4.5. Machetă de monitorizare - format prelucrabil, agreeat împreună cu ANRE, proiectat pe tip de participant la piață, operator de piață sau operator de transport și sistem, destinat completării datelor și informațiilor solicitate de ANRE în scopul determinării indicatorilor necesari în activitatea de monitorizare;
- 4.6. Indicatorul Herfindahl-Hirschman (HHI) - indicator de structură a pieței, reprezentând suma pătratelor cotelor de piață procentuale ale participanților la acea piață;
- 4.7. Rata de concentrare a pieței – reflectă concentrarea pieței, prin intermediul a doi indicatori și anume:
C1 - cota de piață procentuală a participantului cu cele mai mari volume ofertate/tranzacționate pe parte de vânzare/cumpărare într-o perioadă definită;
C3 - suma cotelor de piață ale primilor trei participanți cu cele mai mari volume ofertate/tranzacționate pe parte de vânzare/cumpărare într-o perioadă definită.

5. DOCUMENTE DE REFERINȚĂ

- 5.1. Legea cu privire la energia electrică (Legea nr. 107/2016 din 27.05.2016), cu modificările și completările ulterioare;
- 5.2. Regulile Pieței Energiei Electrice (aprobate prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr.283/2020 din 07 august 2020), cu modificările și completările ulterioare;
- 5.3. Contractul cadru de participare la Piața Pentru Ziua Următoare (PZU) și Piața pe Parcursul Zilei (PPZ);
- 5.4. Procedura privind înregistrarea, suspendarea, revocarea/retragerea participanților la piețele organizate de energie electrică (PZU și PPZ);
- 5.5. Procedura operațională privind funcționarea Pieței energiei electrice pentru Ziua Următoare (PZU);
- 5.6. Procedura operațională privind funcționarea Pieței energiei electrice pe Parcursul Zilei (PPZ);
- 5.7. Regulamentul (UE) nr.1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie electrică (REMIT);
- 5.8. Regulamentul (UE) nr.1106/2024 de modificare a Regulamentelor (UE) nr.1227/2011 și (UE) 2019/942 în ceea ce privește îmbunătățirea protecției Uniunii împotriva manipulării pieței în cadrul pieței angro de energie;
- 5.9. Regulamentul (UE) nr.1348/2014 (Regulamentul de punere în aplicare a REMIT);
- 5.10. Ghidurile de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1227/2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie electrică, publicate de ACER;
- 5.11. Nota ghid nr. 1/2017 de aplicare a articolului 5 din REMIT privind interzicerea manipularii pieței. Tranzacții de tip wash trades, publicată de ACER;
- 5.12. Nota ghid nr. 1/2018 de aplicare a articolului 5 din REMIT privind interzicerea manipulării pieței. Blocarea capacității de transport, publicată de ACER;
- 5.13. Nota ghid nr. 1/2019 de aplicare a articolului 5 din REMIT privind interzicerea manipulării pieței. Practici de tip layering și spoofing, publicată de ACER.

6. RESPONSABILITĂȚI

- 6.1. Administratorul OPEM va asigura entității de monitorizare resursele adecvate și colaborarea tuturor departamentelor din cadrul OPEM în vederea asigurării accesului total la date, permițând astfel dezvoltarea sistemului de monitorizare necesar funcționării efective a entității de monitorizare și a îndeplinirii funcțiilor sale.
- 6.2. Entitatea de monitorizare va raporta Administratorului OPEM toate aspectele care pot influența eficiența piețelor organizate administrate și concurența pe aceste piețe, în conformitate cu responsabilitatea de supraveghere ce îi revine.
- 6.3. Entitatea de monitorizare va raporta Administratorului OPEM toate aspectele care pot influența eficiența, conformitatea, integritatea și credibilitatea funcției de supraveghere a piețelor organizate administrate.
- 6.4. Entitatea de monitorizare va transmite săptămânal către compartimentul de monitorizare din cadrul Agenției, în format electronic (prin e-mail), informări succinte privind: evenimentele deosebite care au avut loc pe piețele supravegheate în săptămâna anterioară, evoluția prețurilor pe respectivele piețe, cu precizarea motivelor pe baza datelor detinute, orice alte elemente considerate importante privind funcționarea piețelor administrate.
- 6.5. Informarea săptămânală va fi transmisă compartimentului de monitorizare din cadrul Agenției în cea de-a doua zi lucrătoare a săptămânii curente pentru săptămâna anterioară de raportare.
- 6.6. Entitatea de monitorizare va transmite lunar către Agenție un raport de monitorizare a piețelor organizate administrate și a comportamentului participanților la aceste piețe, aprobat de Administratorul OPEM, în care se vor evidenția, în principal:
- indicatorii de apreciere a funcționării pieței, de structură/concentrare și de comportament;
 - situațiile de funcționare deficitară și/sau disfuncționalitate a pieței și cauzele acestora;
 - eventualele comportamente anormale, inadecvate sau acțiuni cu caracter anticoncurențial ale participanților la piață;
 - informare privind cazurile suspectate de manipulare de piață sau tentativă de manipulare de piață;
 - aprecieri privind situațiile de neconformitate identificate în cursul monitorizării, observații privind modul de ofertare, greșelile frecvente ale participanților, situațiile de neîndeplinire a obligațiilor aferente tranzacțiilor încheiate;

- acțiunile întreprinse de entitatea de monitorizare în vederea investigării și, eventual, a remedierii acestor situații, și dacă situația o cere, cu informarea altor instituții naționale și/sau europene.

- 6.7. Raportul lunar va fi transmis Agenției, în format electronic pe adresa de poștă electronică indicată de aceasta, până la sfârșitul lunii curente, pentru luna precedentă.
- 6.8. Orice participant la piețele organizate administrate de către OPEM sau orice altă entitate interesată poate transmite informații sau poate face o sesizare către OPEM, cu privire la orice aspect pe care îl consideră ca fiind relevant pentru funcționarea piețelor administrate în condiții de eficiență și concurență.
- 6.9. Entitatea de monitorizare va investiga veridicitatea oricăror informații/sesizări transmise de participanții la piețele organizate administrate sau de orice altă entitate interesată, cu privire la orice aspect pe care îl consideră relevant pentru îndeplinirea responsabilităților de monitorizare ale OPEM, prin corelare cu alte date relevante, în măsura disponibilității acestora.
- 6.10. ANRE poate fi sesizat cu privire la funcționarea componentelor piețelor de energie, comportamentul participanților pe piețele administrate, prin mijloacele de comunicare cunoscute (formate letric și/sau electronic).
- 6.11. Atunci când prin activitățile curente de monitorizare sau prin investigațiile suplimentare efectuate, entitatea de monitorizare identifică o funcționare inadecvată a piețelor organizate administrate sau posibilitatea prezenței unui abuz de putere de piață, ambele afectând concurența și eficiența funcționării piețelor respective, aceasta poate recomanda Agenției, prin intermediul Administratorului OPEM, amendamente la reglementările în vigoare, la convențiile de participare la piețele organizate administrate și la procedurile conexe acestor piețe.

7. MOD DE LUCRU

- 7.1. Colectarea datelor și calculul indicatorilor de monitorizare a pieței

- 7.1.1. Sistemul de colectare a datelor

Entitatea de monitorizare dezvoltă și actualizează permanent, în funcție de experiența acumulată și de tendințele de dezvoltare a piețelor organizate administrate, un sistem de colectare a datelor relevante.

7.1.2. Indicatorii de monitorizare a pieței

Entitatea de monitorizare dezvoltă și, pe baza experienței acumulate, perfecționează un set de indicatori de monitorizare a pieței care vor fi utilizați pentru a evalua datele astfel colectate.

7.2. Evaluarea datelor și indicatorilor de monitorizare a pieței

7.2.1. Entitatea de monitorizare va evalua permanent categoriile de date și indicatorii de monitorizare a pieței dezvoltați, precum și informațiile colectate și, după caz, primite din diferite surse.

7.2.2. Rezultatele evaluării vor fi transmise Administratorului OPEM și, prin intermediul acestuia, sub forma rapoartelor lunare, Agenției.

7.2.3. În scopul evaluării funcționării piețelor organizate administrate și în conformitate cu procedurile interne, entitatea de monitorizare va monitoriza:

7.2.3.1. Zilnic, săptămânal, lunar, anual, volumele de energie electrică oferite, prețurile și volumele de energie electrică tranzacționate pe PZU (valori orare, medii zilnice, medii săptămânale, medii lunare);

7.2.3.2. Zilnic, săptămânal, lunar, anual, corelația între prețurile și volumele de energie electrică tranzacționate pe PZU (valori orare, medii zilnice, medii lunare);

7.2.3.3. Săptămânal, lunar, anual, corelația între prețurile stabilite pe PZU și consumul intern (valori medii orare);

7.2.3.4. Lunar, anual, volatilitatea prețului pe PZU (valori orare);

7.2.3.5. Zilnic, lunar, prețurile medii ponderate la nivel orar și volumele de energie electrică tranzacționate pe PPZ, medii, maxime și minime (valori orare);

7.2.3.6. Zilnic, lunar, anual, prețurile orare minime/maxime în regim cuplat pe PZU (valori orare);

7.2.3.7. Alte date considerate relevante în aprecierea funcționării piețelor de energie administrate.

7.2.4. Entitatea de monitorizare va urmări evoluția în timp a indicatorilor definiți și va realiza comparații ale indicatorilor considerați relevanți pentru piețele organizate administrate cu indicatorii similari stabiliți pe piețele europene.

7.2.5. În scopul detectării oricărei acțiuni cu caracter anticoncurențial, entitatea de monitorizare va urmări permanent coerența evoluției datelor caracteristice piețelor organizate administrate și

comportamentul participanților în procesul de ofertare, în special al celor identificați ca deținând poziție dominantă sau putere de piață într-un context dat.

7.2.6. Pentru a identifica participanții care dețin o poziție dominantă sau putere de piață în ceea ce privește oferta sau cererea la un moment dat, entitatea de monitorizare va monitoriza:

- 7.2.6.1. Zilnic, lunar, anual, cota de piață a fiecărui participant la PZU și indicatorii C1, C3 și Herfindahl-Hirschman, pe baza ofertelor (valori orare, zilnice, lunare);
- 7.2.6.2. Zilnic, lunar, anual, cota de piață a fiecărui participant la PZU și indicatorii C1, C3 și Herfindahl-Hirschman, pe baza volumelor tranzacționate de vânzători și cumpărători (valori orare, zilnice, lunare);
- 7.2.6.3. Zilnic, lunar, anual, cota de participare a fiecărui participant la PPZ și indicatorii C1, C3 și Herfindahl-Hirschman, pe baza volumelor tranzacționate de vânzători și cumpărători (valori orare, zilnice, lunare);

7.2.7. Pentru identificarea oricărei situații deosebite sau a eventualelor cazuri de comportament anormal al participanților la piețele organizate administrate, entitatea de monitorizare va monitoriza:

- 7.2.7.1. Evoluția modului de ofertare al fiecărui participant pe piețele de energie administrate și schimbările importante în modul de ofertare al participanților (ofertele la prețuri excesive ale participanților la piață, care pot avea ca scop restrângerea în acest fel a ofertei reale de vânzare pe piața respectivă, volumele neobișnuite oferite/tranzacționate de un participant la piețele de energie administrate, greșelile frecvente în întocmirea ofertelor);
- 7.2.7.2. Situațiile de neîndeplinire a obligațiilor de plată aferente tranzacțiilor pe PZU și modul de rezolvare;
- 7.2.7.3. Situațiile de neîndeplinire a obligațiilor de plată aferente tranzacțiilor PPZ și modul de rezolvare;
- 7.2.7.4. Orice altă situație de neîndeplinire de către participanții la piețele administrate a obligațiilor ce le revin conform documentelor de referință;
- 7.2.7.5. Orice altă situație care poate fi interpretată conform definiției, ca dovadă de comportament de piață anormal.

7.2.8. Pentru identificarea efectelor unor schimbări intervenite în reglementări, cu efect direct asupra piețelor supravegheate de OPEM, se vor identifica, cu consultarea ANRE, cele mai adecvate analize, metode de evaluare și interpretare.

8. REZULTATELE SUPRAVEGHERII. INFORMĂRI ȘI RAPOARTE PERIODICE

- 8.1. Rezultatele activității de supraveghere fac obiectul unor informări și rapoarte periodice dedicate conducerii OPEM și Agenției.
- 8.2. Entitatea de monitorizare informează zilnic Administratorul OPEM asupra aspectelor relevante înregistrate pe piețele administrate și asupra evoluției lichidității și a prețurilor.
- 8.3. Entitatea de monitorizare informează săptămânal Administratorul OPEM și Agenția asupra evoluțiilor înregistrate în săptămâna anterioară pe piețele supravegheate, evidențiind aspectele deosebite, motivele creșterilor/scăderilor de preț și alte elemente considerate importante.
- 8.4. Entitatea de monitorizare transmite lunar Agenției un raport de monitorizare a piețelor administrate și a comportamentului participanților la aceste piețe.
- 8.5. Entitatea de monitorizare va semnala Administratorului OPEM și Agenției, în afara rapoartelor periodice, orice situație deosebită semnalată pe piețele administrate.
- 8.6. Entitatea de monitorizare va comunica la ANRE, conform cadrului de reglementare, orice suspiciune de manipulare sau tentativă de manipulare a pieței de către unul sau mai mulți participanți.
- 8.7. Entitatea de monitorizare elaborează rapoarte de piață cu frecvență anuală/lunară/săptămânală, care conțin în sinteză principalii indicatori ce caracterizează piețele administrate și care se publică pe web-site-ul OPEM.

9. PREVEDERI FINALE

- 9.1 În scopul menținerii consistenței cu activitățile sale de monitorizare și bazat pe experiența acumulată sau la solicitarea Agenției, OPEM poate propune modificarea prezentei proceduri ori de câte ori consideră necesară această măsură.
- 9.2 OPEM modifică prezenta procedură la solicitarea Agenției.